

Propunere de dezvoltare a carierei universitare a candidatului

CANDIDAT : Conf. Univ. Dr. Diana MIHĂIȚĂ

„Ține minte: școala asta este a studenților, nu a profesorilor!”¹

Cu acest motto mi-am început cariera didactică...

Fiind studentă - masterand și mai apoi doctorand, primele experiențe pedagogice au fost la UNATC, fiind alături de profesorii care m-au format timp de 9 ani.

Simțeam că fiind acolo, în zona mea de confort, nu voi putea să prind curaj. Aveam nevoie să aplic ceea ce învățasem într-un mediu nou. Prima încercare a fost la Universitatea Dunărea de Jos din Galați, Facultatea de Teatru.

După un an am început colaborarea mea cu Universitatea Hyperion, Facultatea de Arte. Mai întâi lector universitar, apoi conferențiar. Am dus o luptă în primul rând cu sistemul, în al doilea rând cu mine. Eram ghidată în parcursul meu de o permanentă nevoie de descoperire, de transformare și de autodepășire. Am inițiat și organizat Festivalul Hyperion iese la Godot. Apoi am devenit Director de Departament și am trecut prin primul Dosar de acreditare ARACIS. Am vrut permanent să aduc un plus de calitate învățământului privat și să centrez procesul educațional pe student, nu pe cadrele didactice sau pe taxele plătite.

În calitate de pedagog am dus mai întâi o luptă pentru a-l echilibra emoțional pe studentul care ajungea la Hyperion după un eșec la UNATC. Asta era de fapt cea mai grea parte: să îl fac să prindă încredere în el și să îl ghidez mai apoi în cei trei ani în așa fel încât să își atingă potențialul maxim. Am reușit să fiu un pedagog-asistent al studentului în procesul de inițiere și despecializare de obișnuințele comportamentale dobândite în școală, societate, familie dar și de blocajele emoționale.

În acești 10 ani de activitate didactică universitară am dus mai departe metoda Ion Cojar. „*O poetică a artei actorului*”, material ce a făcut subiectul tezei mele de doctorat – și mai apoi a cărții mele *Viața la o putere* – rămâne baza de la care mi-am construit întreaga carieră didactică.

---

¹ www.toateartele.com, Cuvintele îi aparțin lui George Dem. Loghin – interviu prof. univ. dr. Sanda Manu - 29 iunie 2011

Am fost întrebată de ce doresc să plec de pe un post de conferențiar pe unul de lector. Răspunsul este unul simplu: înainte de a fi studentă la UNATC, am susținut, ca mai poți tinerii care au speranță, examen la Facultatea de Arte din cadrul Hyperion. Am fost admisă prima. Nu am fost foarte fericită. Îmi doream să fiu studentă la UNATC – chiar dacă acolo n-aș fi fost prima. Iată că acum, la aproape 20 de ani de la acel moment, nevoia mea de a evolua este strict legată de UNATC.

Consider că sunt pregătită pentru acest pas și că doar în UNATC pot să evoluez profesional și să îmi aduc și eu contribuția în dezvoltarea unui climat care impune o permanentă cercetare și cunoaștere care va duce la o evoluție corectă a metodologiei artei actorului.

Pedagogul de teatru este un *antrenor de suflete*². Arta actorului, așa cum chiar Ion Cojar spunea, este un proces formativ al cărei obiect este OMUL. Ion Cojar și-a structurat metoda conform principiului: „*procesul, nu succesul*”! De multe ori metoda sa se rezumă la *adevăr*. Dar ca trăsătură fundamentală a formatorului Cojar, este „*drumul spre adevăr*”³.

Dar acest **proces formator nu poate fi făcut la întâmplare**. E nevoie de o bună cunoaștere a principiilor, teoriilor, o conștientizare a întregului proces pe care actorul îl parcurge de la convenție la adevăr scenic, și nu în ultimul rând, e nevoie de un pedagog care să te îndrume pe acest traseu.

În aceași timp e necesar ca fiecare pedagog să cunoască procesele psihice umane încât să-l ducă pe student în locuri mai puțin știute, să îl facă să descopere și să-și conștientizeze cele cinci simțuri, procesele psihice de prelucrare efectivă și să-l ajute să-și exploreze potențialul de vulnerabilitate.

În arta actorului nu e nevoie de profesori care să arate ceea ce știu ei – sau cred că știu - ci e nevoie de formatori care să formeze personalități creatoare.

Metoda Ion Cojar – sintetizată în cartea „*O poetică a artei actorului*”- este dedicată în primul rând profesorilor. Metoda s-a născut din nevoia lui Cojar de a avea un sistem de lucru.

Lectura *Poeticii* nu este una ușoară pentru un student, tocmai pentru că studentul nu are maturitatea, cultura și experiența umană pentru a o înțelege. În schimb este obligatoriu ca orice pedagog/viitor pedagog să parcurgă această carte. Și nu ca pe o lectură ușoară, ci ca pe o analiză de lucru.

---

² Liviu Lucaci în *Maestri ai teatrului românesc în a doua jumătate a secolului XX-Ion Cojar*, UNATC PRESS 2006

³ Ion Cojar, *O poetică a artei actorului*, Paideia, București, 1999, pag. 57

Evident că de aici poți porni în dobândirea unei metode personale de lucru. Descoperirile lui Cojar nu sunt definitive, dar sunt ireductibile. El și-a dedicat viața căutării și probabil ar fi adăugat multe alte principii de lucru acestei poetici. Dar meritul său este acela că a deschis un drum pentru pedagogia teatrală românească și pentru cei care vor să o practice.

Și tocmai pentru că în cadrul aceleiași școli de artă dramatică, în cadrul aceleiași clase de arta actorului există personalități artistice și pedagogice diferite, tocmai de aceea aparatul teoretic folosit trebuie să definească în mod corect obiectivele, să conducă spre aceleași finalități. Chiar dacă acest aparat teoretic este adaptat în funcție de personalitatea fiecărui pedagog, acesta trebuie să rămână într-o permanentă înnoire.

„Procesul formativ e convergent doar în aparență și, din păcate, în aspectele sale ne semnificative.”⁴ Nu trebuie să apară rupturi între teorie și practică din cauza stilurilor personale ale pedagogilor. Dacă acest lucru se întâmplă, arta actorului devine altceva de la o clasă la alta, de la un formator la altul.

Pe actori îi caracterizează o dragoste a sinelui. Pedagogii iubesc pe cel din față-pe student: „Poți să-l iubești pe celălalt mai mult decât pe tine însuși? Atunci ai o aptitudine fundamentală pentru pedagogie. Nu? Du-te pe scenă și iubește-te până mori.”⁵, acesta este sfatul pe care îl dă pedagogul *Adriana Popovici* celor care vor să pășească pe acest drum al pedagogiei teatrale.

Ion Cojar menționează câteva greșeli frecvente – evident, preluate din sistemul de învățământ teatral - pe care pedagogii de arta actorului le făceau și din păcate, în unele sisteme, încă le mai fac:

- *indicațiile* date de pedagogi duc la constrângere și supunere, deci *elimină libertatea*. Fără libertate nu există creație! Constrângerea distruge procesele spontane vii, deci distruge exact obiectul artei actorului.
- *Sistemul de notare strică orice climat creator*. Notarea nu e compatibilă cu creativitatea și cu psihologia subiectului care se află într-un proces creator.
- *Teatrul este NOI, nu EU!* Învingătorii sunt mereu alții, miracolul se poate naște la fiecare în parte, tocmai de aceea în laboratorul de arta actorului nu există o concurență sau noțiuni de genul: X este mai bun decât Y.

⁴ Ion Cojar, *O poetică a artei actorului*, Paideia, București, 1999 pag. 11

⁵ *Concept*, revistă editată de Centrul de Cercetare al Facultății de Teatru, UNATC, nr. 1, mai 2010, pag 72

- Modelarea de către pedagog, *modelul* pe care acesta îl oferă sunt *incompatibile cu originalitatea* și cu autodescoperirea.
- *Modelul naște o gândire și o cunoaștere mecanică.* Pedagogul de arta actorului trebuie să provoace în student cunoașterea dinamică.

Ion Cojar definește pedagogul de arta actorului: „*Un mare artist nu este în mod obligatoriu sau implicit și un bun profesor de teatru, decât cu condiția și în măsura în care geniul său și cultura sa îl conduc la conștientizarea distincției fundamentale dintre cele două obiecte specifice: teatrul și școala de teatru: filozofia obiectului sau filozofia metodei.*”⁶

Pedagogul nu învață pe cineva ceva. Pedagogul de arta actorului devine primul beneficiar al unor adevăruri descoperite de studenții săi. Dar pentru asta pedagogul trebuie să aplice corect principiile, să fie atent la preluarea lor de către student și în nici un caz să nu ofere soluții cu scopul de a avea un examen reușit!

Reușita se naște din apariția geniului de moment! Pedagogul nu predă adevărurile generațiilor trecute, ci metode, căi către adevăruri nedescoperite ale unei generații în formare.

„Diane, considerând că având cartea nu va uita esența ei!”⁷

---

⁶ Ion Cojar, *O poetică a artei actorului*, Paideia, București, 1999, pag. 88

⁷ autograf 30 ianuarie 2008

Așa cum am menționat, experiența mea în lucrul cu studenții s-a axat pe cursurile de *Arta actorului, Improvizație scenică, Atelier de creație teatrală, Analiza procesului scenic*. În anul universitar 2012/2013 am editat și susținut pentru Universitatea Hyperion - Facultatea de Arte, cursul de *Performance și gestualitate scenică*, un curs conceput special pentru studenții de la Master Arta Actorului.

Începând cu semestrul doi al anului universitar 2012/2013, am preluat una din clasele de arta actorului, anul II alături de prof. asoc. Adriana Trandafir. Din acel moment, alături de Adriana Trandafir am mai avut 3 generații Ciclul I Licență și 2 generații Ciclul II Master.

Activitățile educaționale au fost organizate folosind metode activ-participative, centrate pe student, în așa fel încât studentul să gândească, să promoveze capacități intelectuale generale și specifice domeniului artei actorului.

În calitate de cadru didactic al catedrei de arta actorului, îmi axează întotdeauna activitatea conform principiilor educației moderne care situează studentul în centrul preocupărilor profesorului, aflat în slujba devenirii lui:

- principiul automotivării cadrului didactic
- principiul libertății de alegere
- principiul construirii independenței
- principiul ambianței
- principiul empatiei
- principiul creării unei conexiuni emoționale cu studentul
- principiul încrederii
- principiul dialogului
- principiul participării active
- principiul creativității
- principiul motivației
- principiul încurajării

Toate principiile se bazează pe creativitatea cadrului didactic care va întâlni în cariera sa situații unice, studenți diferiți, generații noi, aspecte care impun soluții optime la probleme concrete.

În procesul creator și formator al studentului actor, pedagogul trebuie să creeze climatul optim pentru formarea studentului.

Pentru a stimula și dezvolta creativitatea studentului, îmi axez munca didactică pe:

- cunoașterea fiecărui student în parte (cu posibilitățile, cu dorințele și preocupările fiecăruia),
- oferirea deschiderii, sincerității,
- captarea încrederii studentului, încredere reciprocă,
- flexibilitate, înțelegere, toleranță,
- crearea sentimentului că fiecare e unic și important în echipă (echipă din care face parte și profesorul).
- gestionarea unui conflict sau amendarea greșelilor intenționate cu imparțialitate, justețe și fermitate.
- o atitudine creativă ce generează creativitatea studenților.

Stimularea creativității motivează studentul să experimenteze, să descopere, să-și pună întrebări, să găsească soluții, să repete actul creativ care i-a dat satisfacție.

În cazul unei metode nepedagogice, de tipul *fă ca mine*, creativitatea dispare. Studentul vrea să îndrăznească, să încerce. Dacă i se va refuza dreptul de experimentare, vor apărea repercursiuni imediate și de perspectivă în dezvoltarea personalității sale artistice. Atunci el va deveni o persoană inhibată care va aștepta totul de-a gata.

Tocmai de aceea, în calitate de pedagog, mi-am propus să previn aceste inhibări prin apropierea de student în așa fel încât să descopere în mine acel *asistent de drum* alături de care simte că acesta este de partea lui, în aceeași echipă cu el, în scopul devenirii lui.

Pedagogia de arta actorului presupune vocație și reprezintă un proces creator din partea profesorului care intră în sfera preocupărilor sale permanente. Pedagogul nu învață pe cineva ceva. Pedagogul de arta actorului devine primul beneficiar al unor adevăruri descoperite de studenții săi. Dar pentru asta pedagogul trebuie să aplice corect principiile, să fie atent la preluarea lor de către student și în nici un caz să nu ofere soluții cu scopul de a avea un examen reușit!

Metoda mea didactică nu predă adevărurile generațiilor trecute, ci metode, căi către adevăruri nedescoperite ale unei generații în formare. Cariera mea didactică și de cercetare se bazează pe cunoașterea mecanismelor prin care trece un subiect creator, prin care este posibil să fie el și în același timp altcineva în momentul creației.

Pedagogia de teatru trebuie să fie o pedagogie a creativității, implicată procesului de creație și explicită - bazată pe cercetare.

Nu trebuie să uităm că și arta actorului, ca obiect specific de învățământ are la bază un întreg sistem de principii și reguli pe care studentul nu le învață, ci caută să și le asume iar pedagogul își conduce studentul pe drumul de căutări și descoperiri.

Pe parcursul activității didactice, am manifestat o preocupare permanentă pentru îmbogățirea cunoștințelor teoretice și aplicative, prin consultarea unui număr semnificativ de referințe bibliografice din literatura de specialitate autohtonă și străină.

Am abordat o metodă de predare necesară într-o școală vocațională, dezvoltând calitățile artistice, personalitatea și creativitatea studenților. Cursurile pe care le-am susținut au fost însoțite de numeroase aplicații, workshopuri didactice și exerciții de improvizație. Prin intermediul acestora mi-am propus să dezvolt capacitățile studenților, punând accent pe pregătirea psiho-fizică, lucrul în echipă, respectiv ascultarea partenerilor, concentrare, colaborare și conectare, aspecte importante ale artei actorului.

Pentru cursurile de arta actorului am conceput o programă de lucru bazată pe metoda Ion Cojar, programă pe care am introdus-o în manualul pentru studenți, un ghid de creație ce a fost publicat la UNATC Press („Viața la o putere”, ISBN 978-973-1790-71-8).

Programa a fost adaptată sistemului de învățământ cu trei ani de studiu în ciclul de licență:

Anul I este anul lui “a fi”.

Obiectivul anului I este „*experimentarea și recuperarea celor cinci simțuri, a tuturor tipurilor de memorie și imaginație, precum și a tuturor proceselor psihice de prelucrare efectivă*”⁸.

Studentul trece printr-un proces de despecializare de obișnuințele comportamentale convenționale dobândite în familie, școală, societate. La finalul acestui an studentul trebuie să ajungă la “*eu în situația dată.*” Dar cum pe noi ne interesează procesul, nu succesul, deci drumul, nu finalitatea, acest drum de autodescoperire are nevoie de un climat de tip laborator.

Pedagogul instalează același limbaj de lucru, în cazul meu, ca pedagog practicant al metodei Cojar, le explic studenților că: „*Orice spirit concurențial în clasa de artă actorului este rău, comută problemele de principiu, pe lupta neprincipială*”, „*Grupul este baza unor forme teatrale puternice și convingătoare*”, „*Vom gândi și vom judeca după principiul de apreciere:*

---

⁸ Cojar, Ion, *O poetică a artei actorului*, Paideia, 1999

cred sau nu cred, înțeleg sau nu înțeleg”, „*aici și acum, opera actorului se manifestă viu și în prezentul scenei, în acțiunile din aceasta. Opera lui este însăși pregătirea sa*”, „*deschiderea pentru orice se exersează. Trebuie să renunțăm la criteriul îmi place sau nu-mi place, adică la axa plăcere-durere. Să avem interes pentru informație, fără a face alegeri de tipul mă interesează, nu mă interesează*”. Iar regula de aur este „*tac, să pot auzi!*”.

Semestrul II din anul I ar trebui să fie semestrul teatrului american. Se aleg scene simple, în doi, cu o situație clară. Se lucrează pornind de la „eu în situația dată”, doar că în comparație cu semestrul I, scenele din această dramaturgie au un mai mare potențial de transformare umană, *obiectivul semestrului II fiind trecerea de la convenție spre adevărul psihologic efectiv.*

Oricare ar fi programa de studio – alegerea textelor –, la sfârșitul anului I studentul trebuie să înțeleagă că: *“arta actorului se experimentează descoperind singur, pe propriile tale chinuri.*

Anul I este cel mai important an de studiu din sistemul de învățământ universitar. Consider că având o bază corectă, studentul poate lucra pe orice dramaturgie. Tocmai de aceea pedagogul trebuie să pună accent pe principiile și noțiunile generale din arta actorului: noțiuni generale ale limbajului teatral, analiza și interpretarea textului, realizarea și procesul de creație a rolului, prezentarea pe scenă a personajului, stabilirea parametrilor „Unde”, „Cine”, „Când” și „Ce fac?”, „De ce fac?”, descoperirea situației, scopului, cauzei și justificarea acțiunii.

Dacă anul I este “anul lui A FI”, **anul II este “anul lui A ÎNTRUCHIPA”.**

Sau cum spunea domnul Cojar, urmărim *abordarea unor individualități diferite de individualitatea noastră.* Începând cu anul II, studentii vor lucra deja cu logica polivalentă: *“să fii tu, cu identitatea și buletinul tău, dar poți să fii și altcineva”.* Obiectivul semestrului I din anul II este *adevărul:* adevărul vieții psihice pe care o stăpânim cu inteligența, rațiunea, la adevărul vieții interioare psihologice pe care n-o putem stăpâni cu voința. **NU POȚI SĂRI DIN TINE!!!** Mai mult decât adevărul, contează drumul (ajungi de la tine la altcineva). În fiecare rol trebuie descoperită **tema** obligatorie. Fiecare are de jucat tema lui.

Pentru primul semestru al anului II, propun Cehov și Ibsen. Lucrul pe această dramaturgie respectă aceleași indicații: *“intrăm în convențional, nu în convingere! Fără pregătire pentru intrat, fără pauze fals dramatice, acționează cu scop! Textul mecanic trebuie să capete impuls de necesitate! Subconștientul este mai bogat decât conștientul.”*

Semestrul II al anului II este semestrul lui Caragiale. Este o etapă dificilă, tocmai pentru că studentul poate “patina” în zona comediei fără să mai urmărească etapele procesualității. Iată

ce ne spunea domnul Cojar: *“Soluțiile sunt ale noastre. Ele nu se repetă în oglindă. Hazul interpreților nu trebuie să fie hazul unor comici, ci a unor oameni normali care nu au soluții prefabricate. Și la Caragiale avem oameni puși în situații de viață. Problema este a calității asumării și descoperirii conceptului și respectiv soluțiilor.”*

Noțiunile anului II se bazează pe: actul de creație, concepția asupra rolului și personajului, datele fundamentale ale rolului, fișa și analiza personajului, procesul de creație al actorului, realizarea personajului pe scenă, elementul psihologic, textul, subtextul, contextul, relația cu celelalte personaje, adevărul scenic, caractere, conflicte, situații limită.

Anul III este anul lui “A REFACE”.

Evident, vorbim de refacerea procesului, nu de refacerea mecanică a unor indicații date de profesor! Ca studiu pentru semestrul I din anul III, propun dramaturgia shakespeariană. Consider că un student nu poate trece prin școala de arta actorului, fără a lua contact cu dramaturgia lui Cehov, Caragiale și Shakespeare.

Scenele din Shakespeare se descoperă respectând aceleași principii: de la mine spre altcineva, din convenție spre adevăr, folosind cât mai puține elemente și mijloace exterioare (costume, decor). Evident că se trece la lucrul cu 2 sau 3 parteneri și raportarea corectă la ei sau la spațiul propus în dramaturgie: sala de curs devine pădurea din “Visul unei nopți de vară” nu prin apariția unor copaci, ci prin raportarea corectă a studenților!

Semestrul II din anul III este semestrul final, cel care trebuie concretizat printr-un spectacol. Dar acest spectacol trebuie să fie al studenților, nu al regizorului. Tocmai de aceea cred că textele alese trebuie să fie texte de joc actoricesc, texte care să ridice probleme actorului, nu regizorului.

În anul III studenții intra în contact cu: exigențele și dificultățile reprezentării scenice a textului integral, arta reprezentației dramatice, receptarea, publicul ca partener, reprezentația, analiza piesei, raportul dintre text, actor, spectacol, public, actorul și publicul, distribuția ca act artistic compartimentat pe nivele diferite – cea ideală, cea reală și cea posibilă, spiritul de echipă care sudează colectivul artistic.

Închei prin a spune... *„Nu poți lucra ca pedagog al artei actorului în funcție de teoria pe care ai învățat-o sau pe care ți-ai fixat-o. Este imposibil. Lucrezi în funcție de omul viu pe care-l ai în fața ta. Te modelezi și tu, te schimbi. Te formezi.”*(prof.univ.dr. Adriana Popovici) ⁹

---

⁹ *Concept*, revistă editată de Centrul de Cercetare al Facultății de Teatru, UNATC, nr. 1, mai 2010, pag 67

